

Internetconsultatie registratieplicht verkooppunten tabaks- en aanverwante producten

DEEL I – REACTIE OP DE CONSULTATIEVRAAG

Wij – 26 organisaties die zich inzetten voor het laten opgroeien van een Rookvrije Generatie (zie Deel II) – zijn grote voorstanders van invoering van een registratiesysteem voor verkooppunten van tabaks- en aanverwante producten. Wij zijn van mening dat een registratiesysteem van groot belang is voor de monitoring van het aantal en type tabaksverkooppunten en dat een registratiesysteem de handhaving van tabaksontmoedigingsmaatregelen ten goede komt.

Overheidsmaatregelen hard nodig op weg naar Rookvrije Generatie

Wij vinden dat ieder kind het recht heeft om rookvrij op te groeien. Dat betekent vrij van blootstelling aan en het gebruik van alle tabaks- en aanverwante producten. Helaas beginnen nog steeds elke week honderden kinderen met roken en vaperen. Jaarlijks sterven er 20.000 Nederlanders aan de gevolgen van roken. Gelukkig is er een sterke maatschappelijke beweging op gang gekomen om dit tijt te keren. De Rijksoverheid speelt echter ook een belangrijke rol. **We hebben de overheid nodig om snelheid te maken en zo spoedig mogelijk een einde te maken aan de vermijdelijke ziekte en sterfte door roken.**

Belang van terugdringen verkoop tabaks- en aanverwante producten

Het terugdringen van het aantal verkooppunten van tabaks- en aanverwante producten is een belangrijk element in de brede aanpak op weg naar een Rookvrije Generatie. Er zijn **veel aanwijzingen uit de wetenschap dat het verminderen van het aantal verkooppunten van tabak leidt tot een daling in de rookprevalentie**. Diverse (overzichts-)studies tonen aan dat een kleiner aantal tabaksverkooppunten in een gebied geassocieerd wordt met minder tabaksgebruik.¹ Dit verband is logisch: vermindering van het aantal verkooppunten zorgt ervoor dat tabaks- en aanverwante producten minder toegankelijk worden voor kinderen, dat de blootstelling van kinderen aan deze producten (en reclame daarvoor) wordt beperkt en dat rookvrij de norm wordt.

Het is dan ook mooi dat de overheid zich in het Nationaal Preventieakkoord heeft gecommitteerd aan het verminderen van het aantal verkooppunten van tabak. Niet alleen wij, maar veel Nederlanders vinden dit een goed idee. **73%** van de Nederlanders vindt dat de overheid moet regelen dat het **aantal verkooppunten van sigaretten wordt verminderd** om te zorgen dat jongeren niet beginnen met roken. **69%** van de Nederlanders vindt dat de overheid moet regelen dat tabaksproducten **alleen mogen worden verkocht in tabaksspeciaalzaken** om te zorgen dat jongeren onder de 18 jaar niet beginnen met roken.²

Registratiesysteem belangrijk voor monitoring aantal en type tabaksverkooppunten

De afgelopen maanden werd al duidelijk dat **sommige webwinkels en supermarkten nieuwe tabaksspeciaalzaken beginnen**, in aanloop naar het verbod op de verkoop van tabaks- en aanverwante producten online (per 1 juli 2023) en in supermarkten (per 1 juli 2024).³ Zoals ook benoemd in de Memorie van Toelichting, bestaat daarnaast de **vrees dat bestaande winkels tabak opnemen in hun assortiment** in

¹ Zie bijvoorbeeld: Lee, J. G. et al. (2021). Associations of tobacco retailer density and proximity with adult tobacco use behaviours and health outcomes: a meta-analysis. *Tobacco Control*.

² *Draagvlakonderzoek Tabaksontmoedigingsbeleid (2023)*, uitgevoerd door Kantar Public in opdracht van Gezondheidsfondsen voor Rookvrij, onder 1.037 Nederlanders van 18 jaar en ouder.

³ Zie bijvoorbeeld [dit artikel](#) in het Dagblad van het Noorden en [dit artikel](#) in De Stentor.

aanloop naar of naar aanleiding van het verkoopverbod in supermarkten. Dat is geen onlogische gedachte, want supermarkten maken op dit moment veruit het grootste deel uit van het totale aantal verkooppunten van tabaks- en aanverwante producten en er komt met het verkoopverbod voor supermarkten dus een groot marktaandeel vrij. **Een registratiesysteem is dan ook essentieel om in de gaten te houden hoe de tabaksindustrie en -retail op deze ontwikkeling reageren en hoe het totale aantal tabaksverkooppunten zich dientengevolge ontwikkelt. We vinden het positief dat het registratiesysteem daarbij in kaart brengt welke typen verkooppunten tabak verkopen**, door te inventariseren welke andersoortige productcategorieën de verkooppunten in het assortiment hebben, zoals elektronica of kleding.

Registratiesysteem vergemakkelijkt handhaving tabaksregelgeving

Zoals beschreven in de Memorie van Toelichting, **maakt een registratiesysteem het voor de NVWA makkelijker om tabaksregelgeving te handhaven**. Dat geldt enerzijds voor de handhaving van **geldende maatregelen**, zoals de minimumleeftijd voor tabaksverkoop, omdat het registratiesysteem laat zien bij welke verkooppunten de NVWA deze regelgeving dient te handhaven. Anderzijds helpt het registratiesysteem de NVWA om **verkoopverboden in bepaalde typen verkooppunten (zoals supermarkten) te handhaven**. We vinden dit een belangrijke functie van het registratiesysteem.

Regelmatige analyse van data uit registratiesysteem & ingrijpen indien nodig

Een registratiesysteem biedt de mogelijkheid om goed in de gaten te houden hoe het aantal en de typen verkooppunten zich ontwikkelen vanaf 1 juli 2024. We vinden het daarbij van belang dat de data uit het registratiesysteem regelmatig worden geanalyseerd, zodat de overheid **tijdig kan ingrijpen** indien blijkt dat het totale aantal verkooppunten niet voldoende daalt. We zijn daarom **blij dat het kabinet van plan is om elk kwartaal een overzicht op te stellen van het totaal aantal verkooppunten per provincie en gemeente, inclusief relevante wijzigingen**.

Aandachtspunt 1: Handhaving niet-geregistreerde verkooppunten

In paragraaf 3.4.3 van de Memorie van Toelichting wordt beschreven dat een bestuurlijke boete kan worden opgelegd indien een verkooppunt van tabaks- en aanverwante producten zich ten onrechte niet, of onjuist, heeft geregistreerd. In de paragraaf wordt echter **niet toegelicht op welke manier de NVWA de handhaving op verkooppunten die wel tabak verkopen, maar niet geregistreerd staan, gaat vormgeven**. Gaat de NVWA hier bijvoorbeeld gerichte acties voor inrichten, of neemt de NVWA dit toezicht op één of andere manier mee in bestaande controles? Wij zijn benieuwd naar de invulling hiervan.

Aandachtspunt 2: Verdere afbouw verkooppunten kan en moet sneller

De aangekondigde verkoopverboden voor webwinkels in 2023 en voor supermarkten in 2024 leiden naar verwachting tot een daling in het aantal rokers tussen 65.000 en 130.000. Om de blootstelling aan tabak nog meer te verminderen en een daling van nog eens 110.000 tot 120.000 rokers te bewerkstelligen⁴, zouden tabaks- en aanverwante producten alleen nog te koop moeten zijn in tabaksspeciaalzaken. Het kabinet heeft op 2 december 2022 laten weten dit doel pas in 2032 te willen realiseren.⁵ Wij vinden dat het **nú al tijd is om deze gezondheidswinst te verzilveren. Ieder jaar uitstel betekent dat er nieuwe nicotineverslaafden bijkomen en meer mensen zullen (over)lijden aan de gevolgen van roken. De afbouw**

⁴ SEO Economisch Onderzoek (2021), [Beperken tabaksverkoop tot tabaksspeciaalzaken](#), p. iv.

⁵ [Kamerbrief over 'Op weg naar een Rookvrije Generatie'](#), 2 december 2022, p. 5.

van tabaksverkoop door tankstations en gemakzaken moet daarom zo snel mogelijk plaatsvinden en in ieder geval veel eerder dan in respectievelijk 2030 en 2032.

Aandachtspunt 3: Zicht op ontwikkelingen tussen 2019 en juli 2024

SEO Economisch Onderzoek heeft in 2019 een nulmeting uitgevoerd, waarbij op basis van een grofmazig onderzoek in kaart is gebracht hoeveel en welke typen tabaksverkooppunten Nederland kent.⁶ De inwerkingtreding van het registratiesysteem voor tabaksverkooppunten is voorzien op 1 juli 2024. Dit betekent dat er gedurende enkele jaren geen zicht is (geweest) op de ontwikkeling van het aantal en de typen verkooppunten. **Wij zouden het daarom een goed idee vinden als er snel na de implementatie van het registratiesysteem een analyse wordt gemaakt van de verschillen tussen de genoemde nulmeting uit 2019 en de stand van zaken in 2024 volgens het registratiesysteem.** Een dergelijke analyse geeft een globaal beeld van de mate waarin de tabaksverkoop door webshops en supermarkten, naar aanleiding van en in aanloop naar de verkoopverboden voor deze typen verkooppunten, is verschoven naar nieuwe verkooppunten (i.e. nieuwe tabakszaken en/of bestaande winkels die tabak in hun assortiment opnemen), en in hoeverre die ontwikkeling overeenkomt met de schattingen van SEO met betrekking tot deze verschuiving.

⁶ SEO Economisch Onderzoek (2020), [Beperken van het aantal verkooppunten tabak](#), p. i.

DEEL II – ACHTERGRONDINFORMATIE OVER DE INDIENENDE PARTIJEN

Deze reactie is ingediend namens de volgende **26 organisaties**:

1. Hartstichting
2. KWF
3. Longfonds
4. Aesculaap Medische Assistentie
5. Artsenfederatie KNMG
6. Cohesie huisartsenzorg
7. De Nederlandse GGZ
8. Gemeente Amsterdam
9. Gemeente Berg en Dal
10. Gemeente Hellendoorn
11. Gemeente Roermond
12. GGD Amsterdam
13. GGD Gelderland-Zuid
14. GGD Gooi en Vechtstreek
15. GGD Hollands Midden
16. GGD Noord- en Oost-Gelderland
17. GGD Zuid Limburg
18. Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde
19. PinK-FOX
20. Rookvrije Generatie Limburg Noord
21. Samenwerkende Gezondheidsfondsen
22. Stichting Rookpreventie Jeugd
23. Stichting Rookvrije Generatie Midden-Groningen
24. Verslavingskunde Nederland
25. VieCuri MC
26. WeQuit

Deze reactie wordt **op persoonlijke titel** gesteund door:

27. **Brigit Toebes, Hoogleraar gezondheidsrecht in internationaal perspectief en wetenschappelijk directeur Aletta Jacobs School of Public Health**

De deelnemende organisaties zetten zich samen met een groot aantal andere partijen en individuen in voor het laten opgroeien van een Rookvrije Generatie. Dat draagt bij aan het realiseren van een Gezonde Generatie.

De organisaties vinden dat ieder kind het recht heeft om rookvrij op te groeien: vrij van blootstelling aan tabaksrook en de verleiding om tabaks- of aanverwante producten te gebruiken. De organisaties zijn dan ook blij dat de ambitie om te komen tot een Rookvrije Generatie sinds de totstandkoming van het Nationaal Preventieakkoord een belangrijke doelstelling is van de Nederlandse overheid.

Het belang van een Rookvrije Generatie is groot. Roken is veruit de belangrijkste vermijdbare oorzaak van ziekte en sterfte in Nederland. Jaarlijks **overlijden er meer dan 20.000 mensen** aan de gevolgen van roken

en meeroken. En toch **beginnen er iedere week weer honderden kinderen** met dagelijks roken. Als zij blijven roken, is de kans dat zij overlijden aan de gevolgen daarvan groter dan 50%.

Bovendien is er in de maatschappij een breed draagvlak voor het beschermen van kinderen tegen roken: **88%** van de Nederlandse volwassenen vindt dat de overheid maatregelen moet nemen om kinderen te beschermen tegen tabaksrook en **89%** vindt dat de overheid maatregelen moet nemen om kinderen te beschermen tegen de verleidingen van tabaksproducten. **85%** is voor van maatregelen vanuit de overheid om er voor te zorgen dat jongeren niet beginnen met roken.⁷

⁷ *Draagvlakonderzoek Tabaksonthoudingsbeleid (2023)*, uitgevoerd door Kantar Public in opdracht van Gezondheidsfondsen voor Rookvrij, onder 1.037 Nederlanders van 18 jaar en ouder.